

Et nytt morplantefelt er etablert på Reiersøl. - Inge har pekt ut de mest aktuelle utvalgene, og disse ble plantet i våres, sier daglig leder May Heggstad ved Reiersøl planteskole.

Norske Naturplanter blir videreført på Sørlandet

I 1997 registrerte Inge Fredriksen i Tromøy planteskole varemerket NoNa. Når den planteinteressert unglanteproduzenten fra nyttår fullfører prosessen med å overlate produksjonen til gartnerkollegaer i Froland, blir varemerket videreført av Reiersøl planteskole.

TEKST OG FOTO: OLE BILLING HANSEN

Inge Fredriksen har samlet inn og oppformert en rekke viltvoksende planter fra norsk natur. For å skille disse utvalgte klonene og klonblandingene fra det som ellers finnes i markedet, har det vært nyttig å kunne merke dem med en egen betegnelse og logo. I tillegg har Tromøy

planteskole vært et ivrig medlem av E-plantegruppen, nå Eliteplanter Norge SA, som har sitt eget varemerke.

Planteskolegartner

Inge Fredriksen vokste opp på et småbruk på Tromøya ved Arendal.

Planteskole drift var ikke noe han hadde tenkt noe særlig på før han fullførte gartnerutdannelsen på Statens gartnereskole Dømmesmoen i 1973/74. Deretter praktiserte han i noen år i norske planteskoler, hos Sanda på Nøtterøy og i Bergs planteskole i Sandefjord, før han begynte

med oppformering av barplanter hjemme på Flademoen i 1978. Midt på 1980-tallet skilte han ut virksomheten på foreldrenes eiendom som et eget foretak og hadde på det meste 70 planteskoler og andre avtakere på kundelista. - Som kjent ble det noen år seinere endringer i importreglene, og det ble et tydeligere skille mellom produksjonsbedrifter og hagesentre. Det førte til færre kunder, men det er andre norske planteskoler som hele tiden har vært mine hovedkunder, sier Fredriksen. - Med hensyn til pris på ungplantene er det ikke mulig å

konkurrere med masseprodusentene i land lenger sør. Jeg har derfor ikke deltatt i priskonkurransen, men satset på kvaliteten og ikke minst et sortiment som generelt sett er bedre tilpasset norsk klima. Heldigvis har jeg stort sett hatt fornøyde og trofaste kunder i alle år, smiler planteskolegartneren.

Barplanter

I begynnelsen besto hovedproduksjonen av det etablerte sortimentet av barplanter, men den naturinteresserte produsenten la stadig merke til viltvoksende

planter, først og fremst einere som hadde en voksemåte, friskhet og barfarge som fortjente større oppmerksomhet. Ikke minst var det einere på Tromøya som var interessante. - Ut mot Skagerrak kan vokseforhold og overvintringsklima stille ekstreme krav til plantene. De har tilpasset seg både salt sjørokk om sommeren og episoder med enten store snømengder eller barfrost, vind og isnende kulde om vinteren. Resultatet er planter som tåler en støyt, også når de kommer ut i veimiljø eller andre tøffe omgivelser, sier Fredriksen.

For å sikre at de utvalgte plantene også greier seg bra i innlandsklima har han etablert prøveplantinger og egne morfelt på et småbruk familien kjøpte på Vegårshei i 1993. Dessuten har plantene i planteskolen på Tromøya alltid stått det siste året på karplantefelt ute, slik at de er godt akklimatisert før de blir levert til kundene.

Naturplanter

Utvalgte einere og andre landskapsplanter er selvsagt ikke bare hentet fra Tromøya. Inge Fredriksen har alltid hatt øynene åpne for naturplanter som kan ha oppformeringsverdi. Flere kultivarer har sin opprinnelse på kysten av Møre og Romsdal, der kona Brit Ingvild har sine røtter, men også ekspedisjons- og ferieturere blant annet til Nord-Norge har resultert i navngitte planteslag i sortimentet. Til sammen er det trolig samlet inn 60-70 ulike einerkloner, men underveis er det mange som er blitt vraket av ulike årsaker. - Jeg kommer ikke til å lukke øynene for planter i naturen, selv om produksjonen av ungplanter blir overlatt til Reiersøl planteskole, påpeker Fredriksen. Han ønsker å fortsette å samle inn lovende plantemateriale. I tillegg har han ønske om å fortsette som motivator, konsulent og promotor for norsk plantemateriale, fortsatt under navnet Tromøya planteskole. Men firmanavnet Norske Naturplanter AS og varemerket NoNa er overtatt av og inngår i avtalen med Reiersøl planteskole, hvor Inge Fredriksen nå har en plass i styret. I avtalen med Reiersøl er det tatt med et punkt om at Norske Naturplanter kan engasjere ham mot timegodtgjøring,

På det idylliske småbruket Lindtveitstranda i Vegårshei har Inge Fredriksen gjennom årene etablert morplantefelt for mange av de utvalgene han har foretatt. Morplantefeltet vil bli brukt av Reiersøl planteskole inntil de kan begynne å høste stiklinger av sitt eget.

I formeringshuset på Reiersøl gir Inge Fredriksen gode råd om stiklingsformering av einer til May Heggestad.

blant annet til innsamling og utvikling av nytt norsk plantemateriale.

Forut for sin tid

Inge Fredriksen har nok i perioder opplevd å streve med å få gjennomslag for sortimentet av norsk utvalg. Men med «svarteliste» og Fremmedartslista 2018 er det mange planleggere og plantebrukere som har fått øynene opp for viltvoksende planter og økt bruk av dem i norske grøntanlegg. Slik sett har han

troen på at markedet for norske naturplanter vil vokse betydelig i årene framover. Fredriksen opplyser at omtrent tre firedeler av omsetningen i Tromøy planteskole har vært norske naturplanter de siste årene. Det viser at kundene etter hvert satser mer på den norske delen av sortimentet. Norske naturplanter består slett ikke bare av 10-20 utvalgte einersorter, men med på listene er også utvalg av lyngplanter som krekling, røssløyng, melbær og blokkebær, samt vierslag og

ulike flerårige urter, det vil si viltvoksende stauder, særlig slike som er tilpasset tørre voksesteder.

Vier til skytefelt

Et spesielt prosjekt har vært planter til revegetering av det store skytefeltet på Hjerkin. I løpet av perioden 2014-2020 har Tromøy planteskole levert 47.000 små vierplanter til dette prosjektet. - Det begynte med en befarig i 2013 sammen med Dagmar Hagen i NINA og deretter innsamling av det friskeste materialet til kviststiklinger vi kunne finne i området. Innsamlingsjobben mellom grupper av moskus var spennende og ble gjennomført på oktoberdager med snø i luften, forteller Inge. - Mor materialet var en blanding av sølvvier, grønnvier og lappvier – og sikkert naturlige kryssninger mellom disse artene. Seinere år gikk vi over til å samle urteaktige stiklinger sommerstid. Etter stikking, rotdanning og oppal i planteskolen på Tromøya ble de små konteinerplantene fraktet til fjells og fikk etablere seg der det tidligere var bombefelt, veier og andre områder påvirket av den militære aktiviteten. Det har vært et interessant prosjekt å delta i, og prosjektavslutningen ble markert tidligere i høst, sier den fjellglade gartneren.

Han mottar en del forespørsler fra hytteeiere og utbyggere i fjellområder, og mener revegetering slike steder vil kunne

SIMA
Hydrauliske betongblandere
fra 100–2000 liter

ROTASTAR

- markedets mest populære og effektive sorteringskuffer

- Meget grov og robust
- Laget for norske forhold
- Selvrensende, fjærende og roterende konstruksjon
- 2 funksjoner i samme skuffe; Trommelsikt- og stjernesikteffekt
- 8 forskjellige modeller/ størrelser

SLANETRAC
redskap,
hekk-klippere,
tresager m.m.

OMEF BigInch
treklipp/bioklipp»

20 ÅRS ERFARING

4628 Kristiansand • +47 475 18 720 • post@markir.no • www.markir.no

BREDT LEVERANDØRNETTVERK

bli et økende marked for norske planteprodusenter. Men da trengs stedstilpasset sortiment.

Reiersøl utvider sortimentet

Tanken om at Reiersøl planteskole kunne overta Norske Naturplanter AS med tilhørende varemerke oppsto ved at både Tromøy planteskole og Reiersøl planteskole er med i Eliteplanter Norge SA. - Det var egentlig begge parter som tok litt initiativ, sier daglig leder May Heggstad og får støtte fra Fredriksen. - Og det at en dyktig fagmann som Inge kom inn i styret vårt, har vært gull verdt og svært nyttig for oss. Vi satser på å bruke det samme produksjonsopplegget Inge har perfektionert, og vi har gode fasiliteter for å produsere ungplanter av god kvalitet.

Hovedkulturene i Reiersøl planteskole har tradisjonelt vært små gran-, furu- og løvtrærplanter til skogplanting, men også ungplanter av edelgran til juletreproduksjon har lange tradisjoner i planteskolen i Froland. I nyere tid har planteskolen også hatt produksjon av sedummatter. - De norske naturplantene passer godt inn som en utvidelse av sortimentet vårt, sier Heggstad. - Vi har allerede etablert morplantefelt, satt i gang stiklingsformering og har nå ett år gamle ungplanter i kultur. Med Inge som kunnskapsrik konsulent er jeg sikker på at vi skal få til en god videreføring av den produksjonen som hittil har foregått på Tromøya.

Fredriksen informerer om at han vil levere de siste ungplantene i 10 cm potter fra Tromøy planteskole i løpet av høsten og kommende vår. Han er fortsatt i tenkeboksen når det gjelder hva veksthus og produksjonsutstyr i den etter hvert nedlagte planteskolen skal brukes til, men vi får inntrykk av at det ikke skorter på ideer.

Fra ungplante til salgsprodukt

Grimstad planteskole har vært en stor kunde hos Tromøy planteskole omtrent fra Inge og Brit Ingvild Fredriksen startet med ungplanteproduksjon. - Vi så med litt bekymring på fremtiden da vi fikk høre at Inge hadde tenkt å gi seg med produksjon, sier Anders Kristensen, som tidligere i år ble valgt til styreleder i Eliteplanter Norge. - Men med May og Reiersøl planteskole som produsent av

Én vekstsesong etter rotdanning på Reiersøl står ungplantene i 10 cm potter – klare til levering til norske planteskoler etter en vekstsesong ute i 2021.

NYHET! PARKSTEIN DREN

20x10x6 CM

En moderne belegningsstein designet for å drenerer overvann gjennom dekket.

Asak Parkstein Dren har skjulte avstandsknaster og den kan kombineres med vanlig Parkstein. Det rene og stramme uttrykket gjør Parkstein-serien velegnet til bruk på både private og offentlige utearealer. Kan også leveres med **ASAK ClearNOx®**.

Asak®
miljøstein

NORSKE KVALITETSPRODUKTER
WWW.ASAK.NO

Grimstad planteskole har vært en fast avtaker av unplanter fra Tromøy planteskole. - Vi er svært fornøyde med at produksjonen nå blir videreført på Reiersøl, sier Anders Kristensen, som viser fram ett av mange gode utvalg av norske naturplanter – en robust klon av melbær (*Arctostaphylos uva-ursi*).

det samme sortimentet, ser det absolutt lyst ut. Det er viktig for oss at vi har en dyktig leverandør av kvalitetsunplanter, og vi er like opptatte av å følge opp satsingen på norske naturplanter som det Inge har vært.

Grimstad planteskole sørger for at unplantene blir pottet i større pottes og får godt stell fram til de er salgsklare. Kristensen viser blant annet fram et felt med et utvalg av melbær (*Arctostaphylos uva-ursi*) som tåler pottekulturen atskillig bedre enn hva de har erfart med andre kultivarer i markedet. Av einere velger planteskolen sorter som i vekstform og farge er best egnet for privatmarkedet, ettersom de er en stor leverandør til norske hagesentre.

Blå kjeglegran

- Se disse nesten helt blå kjeglegranene! Det er et produkt vi mener mange

Inge Fredriksen har ikke bare fokusert på utvalg innen norske arter. Han har også hatt øynene åpne for gode enkeltindivider i det internasjonale sortimentet. - Dette utvalget innen *Picea glauca* 'Sander's Blue' bør få sitt eget kultivarnavn, mener Anders Kristensen i Grimstad planteskole.

hage-eiere vil like. De er også et resultat av Inges innsats, sier Grimstad-gartneren.

Ved utvalg av «sporter» (mutasjoner) i kultivaren *Picea glauca* 'Sander's Blue' har de nå en enda blåere variant enn den opprinnelige kultivaren. - Den er såpass forskjellig at den bør få et eget kultivarnavn, mener Anders Kristensen.

Han forteller om en sesong 2020 som begynte med mørke Korona-skyer og frykt for redusert salg på grunn av pandemi og nedstenging av samfunnet på vårparten. Men sesongen har gått over all forventning: - Det er tydelig at mange hageeiere har satset litt ekstra i år, ettersom det var begrenset hvor man kunne reise og folk i større grad holdt seg hjemme på fritiden. Vi har for eksempel sett en betydelig økning i salget av bærbusker, så mange kjøkkenhager har nok fått et løft i år, sier han.

Salget av deler av sortimentet i Grimstad planteskole har vært så godt denne sesongen at det er fare for at det kan bli for lite av enkelte planteslag neste år. Det må jo være et luksusproblem for en planteprodusent.

Satsingsmuligheter

Troikaen på Sørlandet har tro på økt omsetning av planteslag fra norsk natur i årene framover. Landskapsarkitekter og andre planleggere ser ut til å bli mer og mer bevisste på problemene med de fremmede artene som har vist seg å være invaderende. Fremmedartslista og de restriksjonene som kommer som følge av den, vil bidra til endringer i etterspørselen, og dermed i sortimentet. Hittil er det først og fremst innen de treaktige plantene det har vært satset på norske utvalg, men både på Reiersøl og hos prosentere i Staudegruppa i NGF er de i gang med oppformering av flerårige urter. Regnbed, grønne tak og andre løsninger for overvannshandtering vil det høyst sannsynlig bli mange flere av i årene som kommer, og miljøbevisste oppdragsgivere og planleggere vil satse på viltvoksende arter der det er ønskelig og mulig. Inge Fredriksen ønsker å bidra som «villplantepredikant», og planteprodusenter på Sørlandet står klare til å utvide sortimentet etter hvert som etterspørselen øker. ■